

**INŠPIRÁCIE K PRÁCI PROBAČNÝCH
A MEDIAČNÝCH ÚRADNÍKOV**

**Vladimír Cehlár – Martin Lulei – Miroslav Špánik –
Eva Vajzerová**

**Dolný Kubín
2014**

Inšpirácie k práci probačných a mediačných úradníkov.

Vydalo Konzultačné a informačné centrum EDUKOS v Dolnom Kubíne
v roku 2014

Autorský kolektív:

PhDr. Vladimír Cehlár, PhD.
PhDr. Martin Lulej, PhD.
Ing. Miroslav Špánik, PhD.
Ing. Eva Vajzerová

Recenzia:

doc. JUDr. Lucia Kurilovská, PhD., generálny štátny radca, poradca ministra spravodlivosti Slovenskej republiky
Ing. Martina Špániková, PhD., Katolícka univerzita v Ružomberku, KIC EDUKOS o. z., Dolný Kubín

Preklady:

Michal Čipka, KIC EDUKOS o. z., Dolný Kubín

Grafika obalu:

Marta Špániková

Sadzba:

Ing. Eva Vajzerová

Jazyková úprava:

Za obsah a jazykovú stránku zodpovedajú jednotliví autori, neprešlo jazykovou úpravou.

Tlač: Orava Plus, n.o.

Náklad: 100 kusov

Počet strán: 39 strán

© Konzultačné a informačné centrum EDUKOS v Dolnom Kubíne
J. Tatliaka 8, 026 01 Dolný Kubín

Publikácia je financovaná z projektu „**Výchovné a prevenčné programy v sociálnej práci v trestnej justícii**“ realizovaného s finančnou podporou Blokového grantu pre podporu partnerstiev švajčiarsko-slovenskej spolupráce a ŠR SR

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovať či inak rozširovať bez predchádzajúceho písomného súhlasu nakladateľstva.

ISBN 978-80-969885-6-3

EAN 9788096988563

OBSAH

ÚVOD	3
1 MODEL PROCESU PROBAČNÉHO SPREVÁDZANIA	4
1.1 Administratívna fáza resp. fáza tvorby záznamového hárku klienta	5
1.2 Hodnotenie.....	6
1.3 Evaluácia a prehodnotenie.....	7
1.4 Zhrnutie	9
2 POSÚDENIE INTERVENČNEJ POTREBY	11
2.1 Popis typického priebehu posudkového pohovoru.....	13
2.2 Vzory formulárov pre posudkové pohovory	13
2.2.1 Vzor posudku intervenčnej potreby.....	13
2.2.2 Vzor posudku pre zhrňujúce posúdenie intervenčnej potreby (formou učebného programu)	19
2.3 Metodické usmernenie pre probačných a mediačných úradníkov k prezentovanému programu a posudkom.....	22
2.3.1 Inštrukcie pre vzor posudku intervenčnej potreby	22
2.3.2 Inštrukcie pre vzor posudku pre zhrňujúce posúdenie intervenčnej potreby (formou učebného programu)	30
2.3.3 Inštrukcie pre vzor posudku pre zhrňujúce posúdenie vhodnosti foriem intervencie .	34
3 VZORY SPRÁV O REALIZÁCIÍ PROBAČNÉHO PROGRAMU	36
3.1 Priebežná správa z probačného programu	36
3.2 Záverečná správa po ukončení probačného programu	38

ÚVOD

Konzultačné a informačné centrum EDUKOS pri realizácii projektu Výchovné a preventívne programy v sociálnej práci v trestnej justícii (projekt č. PP-2012-003, blokového grantu pre MVO a podporu partnerstiev švajčiarsko-slovenskej spolupráce) v spolupráci so švajčiarskym partnerom ECAP má za cieľ nielen vytvoriť vhodné probačné resocializačné programy, ale aj navrhnúť a odporučiť vhodný systém ich implementácie pre porbačný systém na Slovensku.

Počas študijného pobytu vo Fribourgu v novembri 2013 bol expertnej skupine, v rámci ktorej pracoval aj probačný a mediačný úradník, predstavený švajčiarsky systém probačnej a mediačnej služby. Expertnú skupinu zaujal spôsob a metódy práce probačných a mediačných úradníkov najmä proces manažmentu a znižovania rizík prostredníctvom aktívneho kolektívneho a dynamického dozoru nad osobami, ktorým bol tento dozor udelený.

S cieľom zvýšiť účinok prevencie recidívy v rámci probácie aj na Slovensku, rozhodla sa expertná skupina, že sa pokúsi poznatky získané od švajčiarskych partnerov modifikovať aj na naše podmienky. Tento materiál teda vznikol preto, aby sa expertný tím projektu podelil s probačnými a mediačnými úradníkmi o skúsenosti a ponúkol im možnosť oboznámenia sa s týmito metódami, ale v prípade ich záujmu, poskytnúť im aj možnosť overiť si ich v našich podmienkach.

Sme toho názoru, že niekedy je dôležité aj riskovať, nečakať na niečo dokonalé, ktoré samo k nám nepríde a začať aj s tým, čo možno nie je ešte dokonalé. Je to jedinečná šanca, aby sme sa mohli sami stať súčasťou nachádzania a implementácie pre každodennú prax tých správnych riešení.

Publikácia je rozdelená na tri časti. V prvej časti je predstavený modifikovaný model procesu sprevádzania, v druhej časti možnosti posúdenia intervenčnej potreby štandardizovaným spôsobom a v tretej časti návrhy možných záverečných a priebežných správ vyhodnotenia probačného programu.

Veríme, že materiál zaujme slovenských probačných a mediačných úradníkov a bude inšpiráciou pre skvalitnenie a zefektívnenie ich každodennej náročnej práce.

Projektový tím

1 MODEL PROCESU PROBAČNÉHO SPREVÁDZANIA

Model procesu probačného sprevádzania bol slovenskej expertnej skupine predstavený pri príležitosti študijného pobytu v rámci projektu „Výchovné a prevenčné programy v sociálnej práci v trestnej justícii“. Model vychádza z konkrétnej aplikácie procesu PAGRED (fran. *processus actif pour la gestion du risque et l'encouragement à la désistance* – slov. aktívny proces pre manažment rizika a upustenie od páchania trestnej činnosti) probačnej služby kantónu Fribourg, ktorého autormi sú Philippe Pillonel a Simon Gabaglio.

Probačná služba kantónu Fribourg si pred niekoľkými rokmi stanovila úlohu reorganizovať model probačného dohľadu s cieľom zlepšiť účinnosť prevencie recidívy. Ich hlavným cieľom nebolo vyhodnocovať nebezpečenstvo alebo riziko recidívy, ale vyvinúť proces manažmentu a znižovania týchto rizík prostredníctvom aktívneho kolektívneho a dynamického dohľadu nad osobami, ktorým bol tento dohľad uložený. Inšpirovali sa prácou D. A. Andrews a J. Bonta a ich modelom RNR (angl. risk, needs, responsivity), pričom od nich prevzali tieto tri všeobecné princípy tzv. princíp rizika, potrieb a akcie. Počas vývoja tohto konceptu sa ich záujem zameriaval na vývoj teórií a modelov, týkajúcich sa upustenia od páchania trestnej činnosti (obzvlášť práce autorov Maruna, Warda a McNeilla). Projekt pilotnej aplikácie procesu PAGRED bol vedený zvnútra a pod záštitou praktických odborníkov (riaditeľ oddelenia probácie, probačný pracovník so psychologickým a kriminologickým vzdelaním, ktorí každodenne realizujú súdne rozhodnutia). Blízkosť medzi vedou a praxou je určite zásadnou prednosťou modelu procesu PAGRED, vychádzajúceho z pragmatického prístupu pre všetky sledované prípady. Bol vytvorený odborníkmi z praxe pre odborníkov z praxe, aby tak vložili do svojich rúk jednoduchý a efektívny nástroj pre každodennú prácu, ktorý sa osvedčil aj v iných probačných službách.

Proces PAGRED zaujal expertnú skupinu. Kto iný, ak nie probační a mediační úradníci aj na Slovensku by sa vo svojej práci mali venovať znižovaniu rizika recidívy? Tento nástroj by im k tomu mohol dopomôcť. Pracovná skupina sa ho snažila upraviť na reálne možnosti existujúcej organizácie slovenskej probačnej služby. Modifikovaný model pilotne overoval v období december 2013 - apríl 2014 tím PMU Okresného súdu v Žiline. Aj napriek tomu, že overovaná vzorka bola príliš malá a doba overovania príliš krátka, rozhodla sa pracovná skupina tento upravený model odporučiť pre prácu ostatných PMU okresných súdov na Slovensku s cieľom jeho ďalšieho overovania, priebežného vyhodnocovania za účelom možnosti ďalších následných úprav.

Tento modifikovaný Model procesu probačného sprevádzania sa diferencuje na 3 samostatné na seba nadväzujúce fázy, ktoré sa vzťahujú na všetky prípady a ktorých postup je uvedený v nasledovnom texte.

1.1 Administratívna fáza resp. fáza tvorby záznamového hárku klienta

Jedná sa v prvom rade o fázu, ktorej úlohou je prijímať a zaznamenávať mandát prostredníctvom rôznych nástrojov manažmentu informácií. Prijímať a zaznamenávať informácie, vytvoriť záznamový hárok so všetkými náležitosťami nevyhnutnými pre probačný dohľad, ktorý je súčasťou probačného plánu. Vytvára sa tzv. fyzický spis, ktorý je prvotným predpokladom, že probačná služba disponuje všetkými dokumentami nutnými pre probačný dozor.

O dôležitosti tejto fázy vypovedá aj schéma 1, ktorá popisuje proces manažmentu rizika recidívy v slovenských podmienkach.

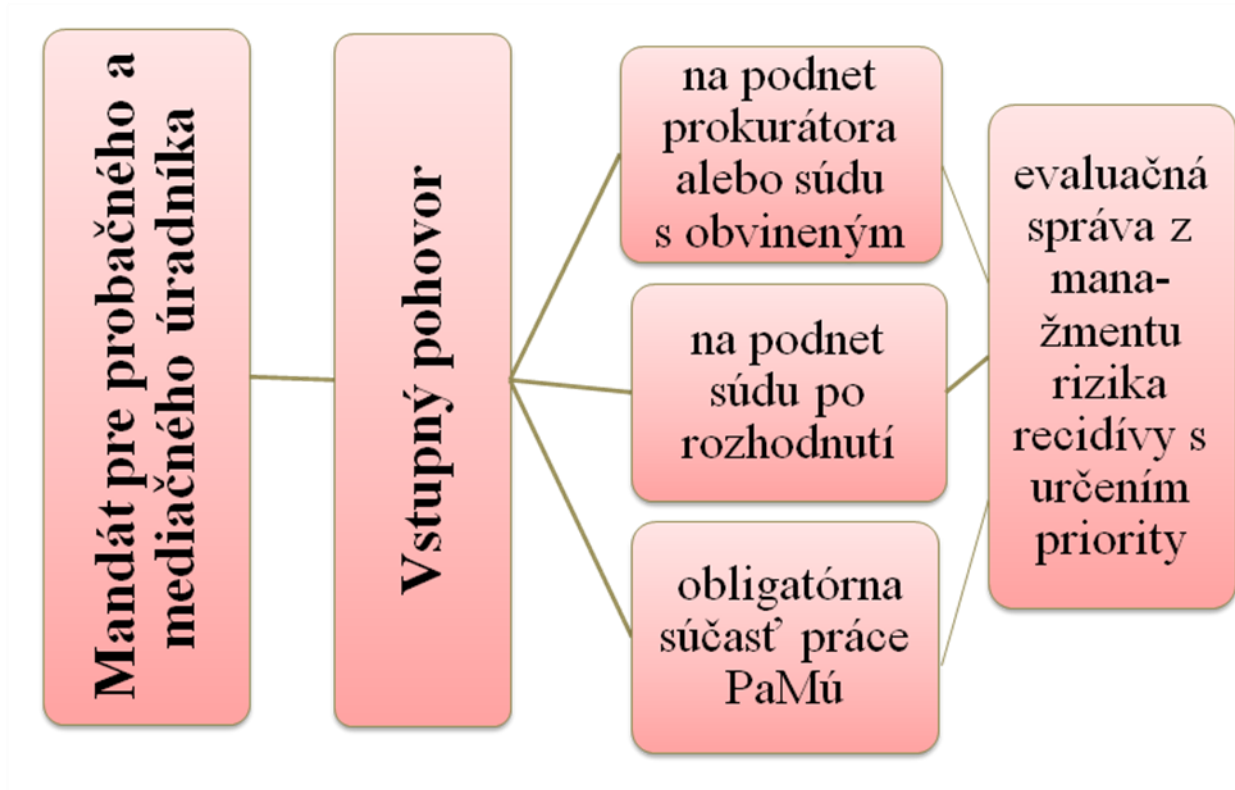

Schéma 1: Vyžitie evaluačného nástroja ma nažmentu rizika recidívy v praxi

1.2 Hodnotenie

Po pridelení probačného spisu probačný a mediačný úradník zozbiera relevantné podklady a s klientom realizuje jeden alebo dva rozhovory s cieľom vyplniť hodnotiacu tabuľku (Príloha 1), na základe ktorej bude možné stanoviť stupeň priority z hľadiska rizika resp. rizikovosť klienta, akútnosť riešenia jeho potrieb a pripraviť prezentáciu prípadu pre kolektívne stretnutia, pokiaľ to podmienky umožňujú, resp. konzultuje prípad s inými PaMú v rámci svojho regiónu.

Hodnotenie sa skladá zo 14 sledovaných faktorov v bodovej škále od 0 do 2, a 4 sledovaných faktorov v bodovej škále od 0 do 1. Sledované faktory sú zvolené ako indikátory *všeobecného rizika recidívy* (napr. predchádzajúca trestná činnosť, druh trestného činu, problémy so závislosťou a pod.) alebo iné indikátory (dĺžka udeleného trestu, špecifiká trestnej činnosti a pod.). Konečný výsledok sa interpretuje ako indícia k spôsobu a intenzite probačného dohľadu. Cieľom je identifikovať a zamerať sa na zvýšené riziká recidívy. Väčšina sledovaných faktorov môže byť vyhodnotená len na základe trestného spisu (statické faktory), avšak určité aspekty vyžadujú hodnotenie situácie od probačného a mediačného úradníka (uvedomovanie si trestného činu, nestabilitosť domáceho prostredia, nespokojnosť s aktuálnou situáciou a pod.). Tieto posledné faktory teda predstavujú dynamické faktory a musia byť evaluované v priebehu jedného alebo dvoch nasledovných stretnutí. Index rizika recidívy sa vypočíta ako pomer medzi získanými bodmi a maximálnym počtom bodov (32 bodov, ak mohli byť vyhodnotené všetky sledované faktory). Hranicu medzi vysokou a nízkou prioritou riešenia potrieb / rizikovosťou navrhujeme stanoviť na hodnote 0,3 (vo Švajčiarsku je stanovená na 0,4). V súčasnosti je napr. vo Švajčiarsku 24% riešených prípadov považovaných za prípady s vysokou prioritou.

KONZULTÁCIE / SPÔSOB, FORMA A INTENZITA INTERVENCIE

Probačný a mediačný úradník v prípade organizovania regionálnych stretnutí prezentuje svojim kolegom pridelený prípad s vysokou prioritou (nad 0,3 – 1), ako aj všetky výsledky z hodnotiacej tabuľky.

Ak nie sú organizované regionálne stretnutia, využije telefonickú konzultáciu s kolegami v rámci svojho regiónu.

Následná diskusia sa týka kultúrnych, sociálnych, psychologických a kriminologických faktorov, ako aj ďalších faktorov spolupráce klienta s probačným a mediačným úradníkom. Cieľom tejto diskusie je potvrdiť (alebo spochybnit) stupeň priority z hľadiska rizika resp. rizikovosť klienta, akútnosť riešenia jeho potrieb tak, ako boli stanovené na základe výsledkov hodnotiacej tabuľky

a identifikovať prioritné faktory rizika, ako aj dostupné zdroje s cieľom stanoviť ťažiskové body resp. ciele práce z hľadiska znižovania rizika recidívy, motivácie a rozvoja ľudského a sociálneho kapitálu. V kritických prípadoch musí byť intenzita dohľadu stanovená na základe spoločných konzultácií a klinických posudkov. Môže sa stať, že určité prípady získajú bodový súčet nižší ako 0.3, ale osobitne sledované faktory vedú probačného a mediačného úradníka k odporučeniu vyššieho stupňa dohľadu. Opačná situácia je taktiež možná, najmä ak boli dané trestné činy spáchané už pred viacerými rokmi a ak klient už medzičasom na sebe pozitívne pracoval. Ak má probačný a mediačný úradník možnosť regionálnych konzultácií, tieto kolektívne stretnutia tiež umožňujú spresniť výsledky hodnotiacej tabuľky a pripraviť kvalitnejší probačný plán. Tento plán má za cieľ definovať ťažiskové body práce, na ktoré sa má probačný a mediačný úradník sústrediť počas jeho práce s klientom. Sumarizuje základné podmienky mandátu, charakter spáchaného trestného činu, sociokultúrne, environmentálne, psychologické a kriminologické charakteristiky, ktoré sú považované za relevantné z hľadiska manažmentu rizika. Taktiež skúma postoj klienta k jemu nariadeným povinnostiam a jeho očakávaniam. Na tomto základe musí zdefinovať zdroje a rizikové faktory špecifické pre túto situáciu. Nakoniec definuje ciele práce v oblasti motivácie, ľudského kapitálu (rozvoja vnútorných zdrojov) a sociálneho kapitálu (rozvoj environmentálnych zdrojov). Malý okruh odborníkov angažovaných v tomto procese (napr. sociálni pracovníci, terapeuti, zamestnávateľia a pod.) je prirodzenou súčasťou probačného plánu. Dôraz je kladený na probačné plány pre prípady so zvýšeným stupňom dohľadu. Probačný plán je podľa zváženia probačného a mediačného úradníka prehodnocovaný vo všeobecnosti každé 4 až 6 mesiacov.

1.3 Evaluácia a prehodnotenie

Prípady s nízkou prioritou sú evaluované jedným probačným a mediačným úradníkom a v princípe nemusia byť konzultované a vyhodnocované s kolegami. Prípady s vysokou prioritou by mali byť prehodnocované a konzultované s kolegami buď na regionálnych stretnutiach, resp. formou individuálnych telefonických konzultácií s kolegami. Vyhodnocuje sa pokrok a potvrdené alebo modifikované ťažiskové oblasti resp. ciele práce. Stupeň priority ostáva buď ponechaný alebo znížený. Táto fáza sa diferencuje podľa toho, či je situácia vyhodnotená ako prípad s vysokým alebo nízkym rizikom. V prípadoch s nízkym rizikom prebieha dohľad a probácia štandardne podľa probačného plánu a uložených povinností a obmedzení.

Je úlohou probačného a mediačného úradníka, ktorému bola pridelená probácia, aby požiadal o prehodnotenie v prípade, že to považuje za nutné.

Tento proces má výhodu ukotvenosti v praxi a možnosť časového odstupu, analýzy a výmeny názorov medzi kolegami s cieľom pristupovať k zverenému mandátu holistickým spôsobom so zreteľom na manažment rizika a podnecovanie k upusteniu od páchania trestnej činnosti. Zároveň je cieľom procesu zjednodušiť a skvalitniť vypracovanie relevantných správ. PAGRED ako model procesu probačného sprevádzania vytvára priestor pre jeho aplikáciu v slovenských podmienkach a zároveň rešpektuje princípy uvedené v Pilotnom návrhu minimálnych štandardov kvality probačného programu. Probačný program a jeho implementácia realizátorom programu a hodnotenie a určenie intervencie probačným a mediačným úradníkom predstavujú dve základné zložky procesu probácie.

Príloha 1. (tabuľka je spracovaná v exceli s možnosťou automatického výpočtu priorít)

Sp. zn.: Pr/ /2014 - OS

Evalučná tabuľka manažmentu rizika

Meno	
Priezvisko	
Dátum narodenia	
Odsúdený za trestný čin, uložené povinnosti a obmedzenia (v §) Trestného zákona	

		2	1	0	Poznámky	
SÚDNE ASPEKTY	SPÁCHANY TRESTNÝ ČIN					
	Trestný čin podľa § 10 ods. 1 písm. a), b) (OD, Pp aj § 11) Trestného zákona					2
	Závažnosť trestného činu					2
	Trestný čin s vysokou mierou recidívy					2
	Aktuálne opatrenie / prijaté					2
	Začaté trestné stíhanie počas skúšobnej doby/priestupky					2
	PREDOSLÁ TRESTNÁ ČINNOSŤ					2
	Trestný čin podľa § 10 ods. 1 písm. a), b), § 11 Trestného zákona					2
	Závažnosť trestného činu					2
	Predošlé opatrenia/prijaté/osvedčené					2
Prvý trestný čin spáchaný pred 18 rokom života					2	

PSYCHOSOCIÁLNE ASPEKTY	Závislosti / v liečbe					2
	Finančná nestabilita					1
	Bez domova alebo nestabilita s ubytovaním					1
	Nezamestnaný alebo nedávna strata zamestnania/práce neschopný					1
	Len málo alebo vôbec žiadne uvedomovanie si trestného činu					2
	Zodpovednosť za sociálnu alebo trestnú situáciu je pripisovaná iným					2
	Nespokojnosť s aktuálnou situáciou					1
	Riziko recidívy podľa psychiatrickej, psychologickéj expertízy (posudku)					2
Priebežný súčet	0	0	0			
Celkový súčet	0		delené			32
Priorita	Nízka			Vysoká		

		0
NÍZKA PRIORITA pomer od 0.01 do 0.29	VYSOKÁ PRIORITA pomer od 0.3 do 1.0	

Dátum :

probačný a mediačný úradník

1.4 Zhrnutie

Model procesu probačného sprevádzania a Hodnotiaca tabuľka boli modifikované na podmienky súčasného stavu probačnej a mediačnej služby na Slovensku a overené prostredníctvom troch probačných a mediačných úradníkov okresného súdu v období november 2013 - apríl 2014. Sme si vedomí toho, že časovú obmedzenosť projektu nedovolila jej hlbšie overovanie. No tento proces nie je ukončený a môže pokračovať aj po ukončení projektu. V tomto prípade to vyžaduje pravidelné prehodnocovať minimálne dva krát ročne na národnej úrovni. Získané poznatky a pripomienky vhodným spôsobom implementovať tak, aby tento nástroj mohol byť využívaný v praxi probačnej služby. Sme toho názoru, že tieto evaluačné procesy by mohol zabezpečovať metodik probačnej a mediačnej služby (zástupca MS SR), ktorý by privolal k prehodnocovaniu a zdokonaľovaniu tohto nástroja nielen zástupcov probačných a mediačných úradníkov v rámci regiónov, ale aj zástupcov akademickej obce z oblasti psychológie, kriminológie, sociológie a sociálne práce. Súčasne si myslíme, že vzhľadom na nízke počty PMU by bolo vhodné zabezpečiť intenzívnejšiu a pravidelnú profesijnú spoluprácu

PMU na regionálnej úrovni, čím by sa upevnila sebaistota PMU o správnosti svojich rozhodnutí, za účelom ujednotenia jednotlivých postupov. Taktiež je nevyhnutné, aby pred rozhodnutím uplatňovať tento model niektorými PMU bolo zorganizované ich spoločné stretnutie, aby sa ujednotil zber dát a znížilo sa riziko chýb spôsobených nesprávnym uvádzaním údajov na škálovej stupnici.

2 POSÚDENIE INTERVENČNEJ POTREBY

Posudkový nástroj pre osoby, ktoré sa majú zúčastniť na probácii pred a po rozhodnutí súdu alebo prokurátora sleduje tri základné ciele:

1. Na jednej strane má byť stanovené, či daná osoba potrebuje intervenciu, aby sa jej pravdepodobnosť rizika recidívy znížila (posúdenie potreby) a to v prípadoch, ak probačný a mediačný úradník je o takúto správu požiadaný ešte pred rozhodnutím prokurátora pri dohode o vine a treste alebo vynesení rozsudku súdu.
2. Na strane druhej, či spĺňa požiadavky pre úspešné absolvovanie určitého probačného programu, aby ten mohol byť úspešne vykonateľný. Aby bolo možné odhadnúť potrebu intervencie, musia byť sformulované kritériá, ktoré sú vhodné na identifikovanie a vyhodnotenie osobnej miery rizika recidívy daného páchatel'a v rámci pohovoru. V súlade so základným intervenčným princípom orientovaným na trestný čin, tzn. princípom rizika, riadi sa intervenčná potreba podľa rizika recidívy: čím väčšie je riziko recidívy danej osoby, tým musí byť intervencia na jeho zníženie intenzívnejšia.
3. Ale tiež, či existujú ešte možnosti a priestor pre ďalšie určenie nových probačných programov, ktoré by mohli byť uložené v situáciách, ak súd rozhoduje o neosvedčení sa v skúšobnej dobe. Musia byť teda sformulované nové kritéria, ktoré môžu mať pozitívny dopad na zníženie miery rizika recidívy u daného páchatel'a. Väčšinou to je v situáciách, keď nedošlo ešte k posúdeniu intervenčnej potreby pred rozhodnutím v prípravnom konaní prokurátora alebo pred vynesení rozsudku súdom.

Aby sa zistila intervenčná potreba pre konkrétnu osobu, je tiež nutné vyhotoviť posudok individuálneho rizika recidívy. Probačný program by mal byť vhodný pre konkrétnu osobu. Posudkový pohovor slúži tiež ako základ pre sformulovanie transparentných spätných správ sudcovi či prokurátorovi.

Posudkový pohovor má dvojitú funkciu . Okrem zbierania a triedenia informácií, pre určenie potreby a vhodnosti výchovného programu, predstavuje aj prvý kontakt s probandom. Tento tak získava prvé dojmy z probácie a z probačného a mediačného úradníka. Prvé stretnutie je o odpore a námietkach, a preto je dôležitá profesionálna reakcia probačného a mediačného úradníka.

Posudok by mal spĺňať určité kvalitatívne kritériá:

1. **štandardizácia** – tzn. mal by byť všeobecne využiteľný, teda jednotný, aby bol výsledok hodnotenia nezávislý od posudzovateľ'a.
2. **transparentnosť a zrozumiteľnosť** – výsledky hodnotenia by mali byť zdokumentované tak, aby boli jasné a pochopiteľné aj pre tretie osoby.
3. **jasnosť** - posudok by sa mal opierať o jasné kritériá, ktoré sú empiricky podložené.

Na posudzovanie páchatel'ov bolo vytvorených množstvo systémov, no väčšina z nich je určená pre páchatel'ov s vyšším rizikom recidívy, ako sú páchatelia, ktorí majú nariadený probačný alebo ochranný dohľad. Ako vzor nám môže poslúžiť nový špecifický posudkový nástroj, ktorý bol vytvorený vo Švajčiarsku. (viď schéma 2)

Schéma 2: Štruktúra a obsah posudkových nástrojov

Funkčná oblasť		Vývojové úlohy	Hlavné otázky
Obsahové kritériá	Posudok potreby	Definovanie kritérií pre posúdenie individuálneho rizika recidívy	Je riziko recidívy dosť vysoké, aby bol na zaradenie do PP? Je dosť malé na to, aby nebol dôvod pre intenzívnejšiu intervenciu?
		Definovanie kritérií pre obsahové posúdenie intervenčnej potreby	Aké sú rizikové schopnosti? Aké sú rizikové postoje?
		Definovať kritériá pre posúdenie eventuálne nutnejších intervenčných foriem.	Aké existujú rizikové postoje, vyžadujúce zapojenie iných subjektov?
	Posúdenie vhodnosti	Definovanie kritérií pre zaradenie do VP.	Aké sú nutné predpoklady zabezpečujúce úspešnú účasť na VP?
		Definovanie kritérií pre nezaradenie do VP	Čo zabraňuje úspešnej účasti na VP?
Formálne kritériá	Zbieranie informácií	Definovanie oblastí otázok a ich obsahu	Aké informácie treba získať pre odporúčania VP? Aké informácie treba získať na zdokumentovanie priebehu?
	Štrukturovanie informácií	Definovanie kritérií pre rozhodnutie	Ako musia byť informácie štrukturované a vyvážené, aby mohlo dôjsť k jednoznačnému a transparentnému rozhodnutiu? Ako musí byť štrukturovaná dokumentácia priebehu, aby bola zaručená transparentná dokumentácia?

2.1 Popis typického priebehu posudkového pohovoru

Východiskovým bodom pre pohovor je aktuálny trestný čin, na základe ktorého je páchateľ posudzovaný. Pomocou predložených podkladov (policajná správa, výsluchy polície a prokuratúry) získame predstavu o správaní osoby a jej postoji k spáchanému trestnému činu. V posudku je zachytená spúšťacia situácia, priebeh a motív trestného činu. Predmetom posúdenia je to, do akej miery páchateľ trestný čin vnímal, prevzal zaň zodpovednosť a prípadne, či podnikol aj kroky pre zmenu, aby zabránil recidíve. Na základe tohto sa vytvárajú porovnania s možnými existujúcimi predošlými trestnými činmi s cieľom identifikovať vzor rizikových situácií, spúšťáčov a motívov. Štrukturálne a dynamické rizikové faktory ako osobné postoje, hodnotové systémy, ciele a behaviorálne návyky ako aj sociálne a ekonomické faktory sú zaznamenané a posúdené v prípade relevantnosti pre možné riziko recidívy. Na základe získaných individuálnych rizikových faktorov je vypracovaný posudok pre intervenčnú potrebu účastníka. Pridelenie páchateľa do programu orientovaného na trestný čin je uskutočnené v súlade so spáchaným trestným činom. Určenie intervenčnej potreby dáva následne lektorom programov informácie o tom, kde má byť ťažisko ich práce s konkrétnym účastníkom.

Preveria sa aj možné dôvody pre nezaradenie ako napr. nízka intervenčná potreba, kognitívne ťažkosti, psychické ťažkosti, nedostatočné znalosti slovenského jazyka alebo nepriaznivé životné podmienky ako napr. práca na zmeny. Týmto má byť stanovené, či účastníci spĺňajú potrebné predpoklady aktívne sa zúčastniť programu a mať z jeho obsahu úžitok. V prípade existencie dôvodov na nezaradenie budú uplatnené iné vhodnejšie intervencie s cieľom pozitívne ovplyvniť riziko recidívy.

Ťažisko intervenčnej časti posudku je v podnecovaní klienta k ochote zmeniť sa. Toto sa dá docieľiť cez informovanie o forme a obsahu VP a jeho realizácii. Účastníci sa ubezpečia, že nebude dochádzať k opakovanému morálnemu posudzovaniu ich spáchaného trestného činu. Pociťia záujem o skúmanie pozadia ich trestného činu a konkrétnu podporu pri prevencii recidívy. Výsledok posudku je potom predložený sudcovi či prokurátorovi vo forme intervenčného návrhu.

2.2 Vzory formulárov pre posudkové pohovory

2.2.1 Vzor posudku intervenčnej potreby

Uvádzame vzor posudku na posúdenie intervenčnej potreby u probanda.

A/ Posúdenie intervenčnej potreby

1. Údaje týkajúce sa trestného činu

1.1. Aktuálny trestný čin

Rozhodnutie spáchať čin na základe triezveho uváženia Áno / nie
Dôkladné plánovanie skutku (namiesto len využitia vhodnej príležitosti) Áno / nie
Postup na základe pevne stanoveného rafinovaného plánu Áno / nie
Plánovité správanie po spáchaní trestného činu (namiesto bezhlavého úteku) Áno / nie

Komentár (obzvlášť vyjadrenia klienta, ktoré sa odkláňajú od hodnotenia pracovníka, ktorý vykonáva rozhovor)

Existuje na základe informácií o aktuálnom trestnom čine pravdepodobnosť, že budú spáchané ďalšie trestné činy?

Rizikový faktor

Protektívny faktor

2. Údaje týkajúce sa sociálnej reintegrácie

Rozhodujúci je vždy časový faktor

2.1. Občiansky status

Slobodný/á

Ženatý/ vydatá

Rozvedený / á

Druh / družka

Vdovec / vdova

2.2. Práca

Posledné ukončené vzdelanie

Školská dochádzka kratšia ako 9 rokov, špeciálna škola

Povinná školská dochádzka (základné vzdelanie)

Rekvalifikačný kurz

Stredné odborné vzdelanie bez maturity

Iná stredná škola s maturitou

Vysoká škola (Bc., Mgr, Ing....)

Vyštudovaná špecializácia v odbore :

Vykonávaná pracovná činnosť:.....

Práca v odbore (áno/nie):

Pracovná činnosť :

Pracovná zmluva, zárobok vo výške.€

Práca na dohodu, zárobok vo výške.€

Iné:.....€

Životné náklady sú hradené prostredníctvom:

Vlastnej zárobkovej činnosti / podnikaním

Sociálnej podpory /sociálnej dávky

Partnerom / partnerkou, manželom / manželkou

Dedičstvom / výhrou a pod.

Je momentálne vo vzdelávacom procese Áno / nie

Nikdy nebol celý rok pracovne činný Áno / nie

Bol už niekedy aspoň raz prepustený / vylúčený zo školy Áno / nie

Komentár :

Existuje na základe aktuálnej pracovnej situácie pravdepodobnosť pre spáchanie ďalšieho trestného činu:

- Rizikový faktor
- Irelevantné
- Protektívny faktor

2.3. Peniaze

Mesačný čistý domáci príjem (po odrátaní sociálnej podpory) Eur.

- Má dlhy Áno / nie
- Ak áno: podiel mesačného čistého príjmu, ktorý je vynaložený na splatenie dlhov (v %).
- Momentálne dochádza k exekučnému zrážaniu z platu Áno / nie
- Aktuálny trestný čin súvisí s finančnou situáciou Áno / nie

Komentár:

Existuje na základe finančnej situácie pravdepodobnosť, že bude spáchaný ďalší trestný čin:

- Rizikový faktor
- Irelevantné
- Protektívny faktor

2.4. Vzťahy

- Žije v partnerskom už minimálne 3 mesiace Áno / nie
- Má stabilné vzťahy k príbuzným alebo priateľom Áno / nie
- Má jedného alebo viacerých priateľov, ktorým už bolo dokázané spáchanie trestného činu Áno / nie
- Sociálne izolovaný Áno / nie
- Deti žiadne, 1-3, > 3

Komentár (obzvlášť vyjadrenia klienta, ktoré sa odkláňajú od posudku pracovníka, ktorý vykonáva rozhovor:

Existuje na základe situácii vo vzťahoch pravdepodobnosť, že bude spáchaný ďalší trestný čin:

- Rizikový faktor
- Irelevantné
- Protektívny faktor

2.5. Pobyť / voľný čas

Aktuálna situácia s bývaním:

- sám / sám s dieťaťom, s deťmi
- s partnerom / partnerkou / dieťaťom, deťmi
- u rodičov / u rodinných príslušníkov
- v inštitúcii / charita / ubytovňa a pod.
- v prenájme
- vo vlastnom byte
- bez trvalého bydliska

Nestabilná situácia s bývaním (viac ako 3 zmeny bydliska v priebehu minulých 2 rokov)

Áno / nie

Bezcieľne, málo plánované, od náhody závislé trávenie voľného času

Áno / nie

Vyhľadáva vo voľnom čase situácie, ktoré vedú k páchaniu trestného činu

Áno / nie

Komentár: (obzvlášť vyjadrenia klienta, ktoré sa odkláňajú od posudku pracovníka, ktorý vykonáva rozhovor) :

Existuje na základe situácie s bývaním pravdepodobnosť, že budú spáchané ďalšie trestné činy.

- Rizikový faktor
- Irelevantné
- Protektívny faktor

3. Skúsenosti s omamnými a psychotropnými látkami

Rozhodujúci je vždy časový faktor

Vyskytli sa už problémy na pracovisku z dôvodu konzumácie omamných látok?	Áno / nie
Vyskytli sa už problémy v iných sociálnych sférach z dôvodu konzumácie omamných látok?	Áno / nie
Podozrenie na telesnú závislosť	Áno / nie
Ak áno: existuje u klienta ochota vysporiadať sa s problémom závislosti?	Áno / nie
Konzumácia omamných látok súvisí s aktuálnym trestným činom	Áno / nie

Komentár: (obzvlášť vyjadrenia klienta, ktoré sa odkláňajú od posudku pracovníka, ktorý vykonáva rozhovor) :

Existuje na základe skúsenosti s omamnými látkami pravdepodobnosť, že dôjde k spáchaniu ďalšieho trestného činu ?

- Rizikový faktor
- Irelevantné
- Protektívny faktor

4. Psychické poruchy

Rozhodujúci je časový faktor.

Bol klient teraz alebo v minulosti liečený z dôvodu psychickej poruchy?	Áno / nie
Bol aktuálny trestný čin spáchaný pod vplyvom psychickej poruchy?	Áno / nie
Nápadné symptómy psychickej poruchy počas rozhovoru	Áno / nie

Komentár:

Existuje na základe psychických porúch pravdepodobnosť, že bude spáchaný ďalší trestný čin:

- Rizikový faktor
- Irelevantné
- Protektívny faktor

2.2.2 Vzor posudku pre zhrňujúce posúdenie intervenčnej potreby (formou učebného programu)

S cieľom posúdiť intervenčnú potrebu z dôvodu hroziacej recidívy musia byť posudky z jednotlivých oblastí zvážené. Nie všetky oblasti sú vo všetkých prípadoch rovnako dôležité – **potreba sa teda nedá stanoviť** z čistého čísla rizikových faktorov.

Dole uvedené zhrnutie slúži iba ako prehľad. Je ho možné interpretovať len pri zvážení obsahov zásadných pre posudzovanie.

„Rizikový faktor“ : *Táto oblasť je u danej osoby vnímaná ako zvyšujúca riziko znovu spáchať podobný trestný čin*

„Irelevantné“: *Táto oblasť je u danej osoby vnímaná ako bezvýznamná vzhľadom na riziko znovu spáchať podobný trestný čin*

„Protektívny faktor“: *Táto oblasť je u danej osoby vnímaná ako znižujúca riziko znovu spáchať ten istý trestný čin.*

Hore uvedené faktory môžu mať vplyv na pravdepodobnosť spáchania recidívy. Vzor posudku pre zhrňujúce posúdenie intervenčnej potreby a zohľadnenie prípadnej formy učebného programu ich teda musí dostatočne akceptovať.

B/ Vhodnosť pre intervenciu vo forme učebného programu

1 Predpoklady obvineného a odsúdeného (probandov)

1.1 jazykové znalosti

- ? dostatočné ovládanie slovenského alebo českého jazyka pre participáciu na učebnom programe (*rozumieť a vedieť sa vyjadrovať v uvedenom jazyku, čítať, písať, minimálne ukončené základné vzdelanie / stredné vzdelanie*) Áno / nie

1.2 kognitívne schopnosti

- ? dostatočné kognitívne schopnosti pre participáciu na učebnom programe (*dostatočná schopnosť chápať a sústrediť sa s cieľom pochopiť rozhovor*) Áno / nie

1.3 psychické danosti

- ? je vhodný/á pre skupinovú prácu (nemá žiadnu nadmernú fóbiu) Áno / nie
? je pre ostatných probandov znesiteľný/á Áno / nie
? dostatočné psychické danosti pre učebný program Áno / nie

1.4 vonkajšie okolnosti

- ? participácia na UP je vo vzťahu k vonkajším okolnostiam únosná (participácia nepredstavuje žiadnu neúnosnú tvrdosť) Áno / nie

Komentár:

V zhrňujúcom posudku predpokladov probanda je potrebné uviesť, či je vhodnejšie program aplikovať v sobotu, po pracovnej dobe, alebo v pracovné dni z dôvodu, že je nezamestnaný a pod.

Proband je na základe svojich vlastných predpokladov schopný participovať na UP.

Áno / nie

2 Výber vhodnej intervencie

2.1 Základná vhodnosť pre učebný program:

Základné faktory :

Vysporiadanie sa s trestným činom:

(porozumieť prečo bol daný trestný čin spáchaný; prevziať zodpovednosť za daný trestný čin; akceptovať perspektívu obeť; zvážiť pre a proti svojho jednania)

Áno / nie

Spoznať rizikové faktory pre spáchanie ďalšieho trestného činu:

(spoznať vnútorné a vonkajšie spúšťajúce činitele daného trestného činu; vedieť posúdiť mieru svojho rizika recidívy; včas rozpoznať vznik rizikovej situácie)

Áno / nie

Rozvíjať schopnosti

(kognitívne a/alebo sociálne schopnosti a schopnosti týkajúce sa sebakontroly)

Áno / nie

Dá sa očakávať, že v prípade daného probanda dôjde k priaznivému ovplyvňovaniu miery rizika recidívy prostredníctvom minimálne jedného z vyššie zadefinovaných faktorov?

Áno / nie

Učebný program je vhodná intervencia

Áno / nie

📖 Ak áno, aký druh intervencie, vhodného učebného programu:

- individuálna práca (činnosť)**
- výchovný program**
- sociálny výcvik**
- podrobiť sa liečeniu na návykové látky**
- psychologické poradenstvo / psychoterapia**

2.2 Dodatočné / alternatívne formy :

Sú potrebné aj iné formy pre zníženie rizika recidívy?

Áno / nie

Komentár:

2.3 Metodické usmernenie pre probačných a mediačných úradníkov k prezentovanému programu a posudkom

Pre lepšie pochopenie a efektívnejšiu prácu probačného a mediačného úradníka s formulármi, prezentovanými v predchádzajúcej podkapitole, sú v tejto podkapitole uvedené inštrukcie aj s komentármi, ktoré vznikli na základe skúseností s pilotného overovania, samotnej praxe realizátorov projektu a v neposlednom rade aj na základe konzultácií so slovenskými a švajčiarskymi odborníkmi.

Inštrukcie pre spracovanie posudkov

Sled nasledujúcich inštrukcií zodpovedá posudkovým dotazníkom, uvedeným v predchádzajúcej podkapitole. Je však doplnená dvoma doplnkami:

1. Inštrukcie obsahujú návrhy otázok, ktoré je možné klientovi položiť.
2. Inštrukcie okrem toho obsahujú všeobecné komentáre.

2.3.1 Inštrukcie pre vzor posudku intervenčnej potreby

Posúdenie rizika recidívy

Riziko recidívy je posúdené na základe informácií o danom trestnom čine, o predchádzajúcich trestných činoch ako aj o sociálnej integrácii (práca, bývanie, vzťahy, peniaze, voľný čas). Pritom je dôležité venovať pozornosť nasledovnému:

Skutočnosť, že v určitej oblasti platí neuspokojivý stav, ešte samo osebe neznamená riziko recidívy! Nás zaujíma, či takýto stav v konkrétnom prípade skutočne prispieva k zvýšeniu rizika recidívy.

Tak môže, napr. skutočnosť, že je niekto nezamestnaný, byť pre riziko recidívy úplne bezvýznamná. Aby sme odpovedali na otázku, či nejaký stav zvyšuje riziko recidívy, je nutné zodpovedať či pri spáchaní daného trestného činu hrala nezamestnanosť nejakú úlohu alebo nie. Z toho sa potom dajú vyvodit' hypotézy pre budúce správanie. Pre každú oblasť musí byť posúdené, či v danom prípade predstavuje riziko recidívy, či je pre otázku rizika recidívy irelevantná alebo či je protektívnym faktorom, teda či prispieva k zníženiu rizika recidívy.

1. Údaje týkajúce sa trestného činu

Riziko recidívy môže byť posúdené tak, že bude spáchaný trestný čin presne posúdený. Došlo k spáchaniu trestného činu na základe náhodnej situácie, jedno rázovej stresovej situácie, alebo bolo spáchanie trestného činu dôkladne naplánované? Aká je reakcia na spáchaný trestný čin?

Pozn.: Ďalšie indície pre riziko recidívy je možné získať prostredníctvom informácií o predošlých spáchaných trestných činoch. Včasný začiatok delikvencie a viac násobné trestné činy hovoria v prospech zvýšeného rizika recidívy.

1. 1. Aktuálny trestný čin

- *Ako došlo k rozhodnutiu spáchať trestný čin: triezve rozhodovanie alebo pod vplyvom určitej nálady, pod vplyvom iných, pod vplyvom alkoholu?*
- *Ako prebiehalo plánovanie spáchania trestného činu? Dôkladné plánovanie všetkých eventualít alebo spontánne využitie príležitosti?*
- *Aký to malo priebeh? Došlo k rozdeľovaniu úloh, k akčnému plánu, rafinovanému priebehu alebo to bolo nepremyslené, určené náhodou alebo skupinovú dynamikou?*
- *Aký je dnes postoj k trestnému činu? Je trestný čin zapieraný, bagatelizovaný, vina zval'ovaná na iných alebo dochádza k prejavom ľútosťi, zdesenosti z vlastného činu? Existuje uvedomenie si dosahu spáchaného trestného činu?*

Rozhodnutie spáchať trestný čin na základe triezvej úvahy Áno / nie
Dôkladné plánovanie trestného činu (namiesto využitia vhodnej príležitosti) Áno / nie
Postup na základe pevne stanoveného, rafinovaného plánu Áno / nie

- **Informácie o aktuálnom trestnom čine sú vo vzťahu k riziku recidívy**

Rizikovým faktorom

Protektívnym faktorom

„**Rizikový faktor**“ : zvyšuje u tejto osoby riziko znovu spáchať podobný trestný čin
„**Protektívny faktor**“: znižuje u tejto osoby riziko znovu spáchať podobný trestný čin

O zvýšenom riziku sa hovorí, keď:

- (a) boli rozhodnutie spáchať trestný čin, plánovanie a postup menej závislé od náhody a situačných okolností ale boli plánované a taktiež zrealizované aj navzdory okolnostiam.
- (b) je odmietaná zodpovednosť za spáchaný trestný čin, keď je trestný čin zapieraný a taktiež neexistuje jeho pochopenie a ľútosť.

1.2. Postoj k trestnému činu

Postoj k spáchanému trestnému činu je dôležitým ukazovateľom pre posúdenie rizika recidívy. Dôveryhodné uvedomovanie si nepráv a vyjadrovanie ľútosťi znižujú tendenciu znovu spáchať trestné činy.

Z vecného hľadiska sa k trestnému činu v zásade priznáva Áno / nie

Pozn.: To znamená priznáva spáchanie trestného činu, pričom jeho/jej verzia spáchania trestného činu v zásade súhlasí s údajmi v spisoch prinajmenšom vo vzťahu k hlavnému obvineniu.

Ľutuje spáchaný trestný čin vzhľadom na jeho následky Áno / nie

Pozn.: Táto a nasledujúca otázka by mali byť často položené : „ Aký máte dnes postoj k spáchanému trestnému činu, čo si o danom trestnom čine myslíte? „ Keď niekto povie, že svoj trestný čin ľutuje: Prečo? Čo bolo podľa neho na tom skutku nesprávne?

Cieľom je zistiť, či bola prijatá zodpovednosť za spáchaný trestný čin, či vôbec vyjadruje ľútosť a ak áno, či sa tak deje z dôvodu vzniknutých následkov alebo z dôvodu uvedomenia si nesprávnosti daného skutku.

Ľutuje trestný čin pretože si uvedomuje jeho nesprávnosť

Áno / nie

Pozn.: Na rozdiel od predošlej otázky, môže byť skutok oľutovaný pretože sa prieči vlastným hodnotovým normám (napr. neuplatňovať násilie, rešpektovať majetok iných). K tomu môže dôjsť nezávisle od toho, či mal trestný čin pre páchatel'a negatívne následky.

- Informácie o postoji k trestnému činu sú vo vzťahu k riziku recidívy

Rizikovým faktorom

Protektívnym faktorom

1.3. Doterajšie spáchané trestné činy

V rovnakej skupine trestných činov ako aktuálny trestný čin:

Neexistuje záznam o žiadnom spáchanom trestnom čine

Existuje záznam o 1 spáchanom trestnom čine

Existuje záznam o 2 alebo viacerých spáchaných trestných činoch

V inej skupine trestných činov ako aktuálny trestný čin:

Neexistuje záznam o žiadnom spáchanom trestnom čine

Existuje záznam o 1 spáchanom trestnom čine

Existuje záznam o 2 alebo viacerých spáchaných trestných činoch

Pozn.: Sem sa majú uviesť všetky zaznamenané spáchané trestné činy.

Zaznamenané spáchané trestné činy do 18 rokov

Áno / nie

Pozn.: Tu sme vo všeobecnosti odkázaný na údaje od obvineného. Relevantné sú JUGA – trestné činy.

Minimálne jeden zaznamenaný násilný trestný čin

Áno / nie

Pozn.: Všetky násilné trestné činy (voči telu a životu). Relevantné sú tu tiež JUGA – trestné činy.

- Trestná anamnéza je vo vzťahu k riziku recidívy

Rizikovým faktorom

Protektívnym faktorom

Pozn.: Je treba uznať rizikový faktor, keď je zaznamenaný 1 alebo viaceré predošlé trestné činy. Trestné činy do 18 rokov sú dodatočný rizikový faktor.

2. Údaje o sociálnej integrácii

Sociálna dezintegrácia môže, ale nemusí podmieniť zvýšené riziko recidívy. S otázkami v tejto kapitole má byť usúdené, či v danom prípade sociálna situácia (práca, bývanie, vzťahy, peniaze) zvyšuje riziko recidívy.

Pre zodpovedanie týchto otázok sú nápomocné informácie o aktuálnom trestnom čine. Pritom je často možné stanoviť súvis medzi nejakou problémovou oblasťou a spáchaním aktuálneho trestného činu.

1.1. Práca

- Je pracovná situácia uspokojivá? Prečo, prečo nie?
- Je výplata dostatočná pre uspokojenie najdôležitejších potrieb?
- Existuje záujem o vzdelávanie a rekvalifikáciu? Prečo, prečo nie?
- Je klient nezamestnaný? Existuje tu súvis s trestnou činnosťou?

- Školská dochádzka kratšia ako 9 rokov, špeciálna škola
- Povinná školská dochádzka (základné vzdelanie)
- Rekvalifikačný kurz
- Stredné odborné vzdelanie bez maturity
- Iná stredná škola s maturitou
- Vysoká škola (Bc., Mgr, Ing....)
- Vyštudovaná špecializácia v odbore
- Vykonávaná pracovná činnosť
- Práca v odbore (áno/nie)

Klient je momentálne bez zárobku

Áno / nie

Ešte nikdy nebol zamestnaný na dobu jedného celého roka

Áno / nie

Bol už minimálne raz prepustený / vylúčený zo školy

Áno / nie

- **Aktuálna pracovná situácia je vo vzťahu k riziku recidívy**

Rizikovým faktorom

Irelevantné

Protektívnym faktorom

Pozn.:

„Irelevantné“: Pracovná situácia nemá v prípade tejto osoby žiaden vplyv na riziko recidívy.

Pre zodpovedanie tejto otázky musí byť jasné či v danom prípade pracovná situácia zvyšuje riziko recidívy – samotná skutočnosť, že je niekto nezamestnaný, ešte nestačí. Rozhodujúca je individuálna situácia a prístup k pracovnej situácii.

1.2. Peniaze

- Stačia zarobené peniaze na živobytie?
- Vie klient zaobchádzať s peniazmi?
- Má dlhy alebo záväzné splátkové kalendáre?
- Existuje v živote klienta nesúlad medzi jeho životným štýlom a financiami, ktoré má k dispozícii?
- Existuje medzi aktuálnym trestným činom a finančnou situáciou súvis?

Mesačný čistý domáci príjem €
(po odrátaní sociálnych dávok)

Momentálne dochádza k zrážaniu zo mzdy z dôvodu exekúcie Áno / nie

- Finančná situácia je vo vzťahu k riziku recidívy

Rizikovým faktorom

Irelevantné

Protektívnym faktorom

Pozn.: Dané skutočnosti je nutné brať do úvahy, keď sa ukazujú napäté finančné pomery a keď tieto zohrali v aktuálnom trestnom čine skutočne nejakú rolu.

1.3. Vzťahy

- Žije klient v pevnom párovom vzťahu, pevnom kruhu priateľov alebo skôr v nestálych spoločenských kontaktoch?
- Udržiava aj vzťahy k ľuďom, s ktorými spáchal(a) trestné činy?
- Má pravidelné kontakty s ľuďmi, ktorí páchanie trestných činov odmietajú?
- Ako presne trávi voľný čas? Pácha trestné činy v určitých situáciách voľného času? Existuje určitá oblasť trávenia voľného času, v ktorej existuje pravdepodobnosť páchania trestných činov?

Žije v párovom vzťahu už minimálne 3 mesiace Áno / nie

Udržiava trvalé vzťahy s príbuznými a rodičmi Áno / nie

Má jedného alebo viacerých kamarátov, ktorí už spáchali trestné činy Áno / nie

Je sociálne izolovaný/á Áno / nie

Pozn.: Žiadne pravidelné kontakty, žiadny kamaráti.

- Situácia vo vzťahoch je vzhľadom na riziko recidívy

- Rizikovým faktorom
- Irelevantné
- Protektívnym faktorom

1.4. Bývanie / voľný čas

- Aký je emocionálny význam bývania (nechať probanda opísať svoj domov)?
- Môže sa doma uvoľniť, alebo vníma atmosféru skôr ako ťaživú? Existuje potreba byť doma tak krátko ako je to len možné?
- Kde sa namiesto domova zdržiava?
- Majú zvyčajné miesta pobytu vplyv na páchanie trestných činov?

Aktuálna situácia s bývaním

- sám / sám s dieťaťom, s deťmi
- s partnerom / partnerkou / dieťaťom, deťmi
- u rodičov / u rodinných príslušníkov
- v inštitúcii / charita / ubytovňa a pod.
- v prenájme
- vo vlastnom byte
- bez trvalého bydliska

Nestabilná situácia s bývaním (viac ako tri zmeny bydliska v posledných 2 rokoch)

Áno / nie

Bezcieľne, málo plánované, od náhody závislé trávenie voľného času

Áno / nie

Vyhľadáva vo voľnom čase situácie, ktoré slúžia ako základ pre páchanie trestných činov

Áno / nie

- Situácia s bývaním je vo vzťahu k riziku recidívy

- Rizikovým faktorom
- Irelevantné
- Protektívnym faktorom

Pozn.: Aj tu musia byť zvážené všetky individuálne okolnosti. Ide o to, či je prostredie, v ktorom sa obvinený bežne nachádza, pre riziko recidívy relevantné alebo nie. Samotná skutočnosť, že niekto žije v neuspokojivej situácii z hľadiska bývania, ešte nestačí, aby sa v danom prípade jednalo o rizikový faktor.

- Trávenie voľného času je vo vzťahu na riziko recidívy

Rizikovým faktorom

Irelevantné

Protektívnym faktorom

Pozn.: Samotná skutočnosť, že niekto nemá stále záujmy pre voľný čas alebo žije izolovane, ešte nestačí, aby sa v danom prípade jednalo o rizikový faktor. Musí byť odôvodnené, že tieto okolnosti ďalej zvyšujú riziko recidívy.

2. Skúsenosti s omamnými a psychotropnými látkami

Pre posúdenie rizika recidívy sú dôsledky konzumácie omamných látok na iné životné oblasti dôležitejšie ako zdravotné dôsledky tejto konzumácie.

Vo vzťahu k spáchaniu trestného činu sú rozhodujúce nasledovné možnosti:

- *K páchaniu trestného činu dochádza s dôvodu obstarat' si peniaze pre omamné látky.*
- *K páchaniu trestného činu dochádza pod vplyvom omamných látok*
- *Konzumácia omamných látok vedie k sociálnej dezintegrácii a nepriamo zvyšuje pravdepodobnosť páchania trestných činov*
- *Pri akých príležitostiach dochádza ku konzumácii? Od kedy? Koľko? Ako často? (vyžiadať si presné informácie)*
- *Vyskytli sa už problémy v iných oblastiach z dôvodu konzumácie (neskorý príchod do práce, prepustenie, hádky doma, problémy s dodržiavaním dopravných predpisov, bitky).*
- *Dochádza ku konzumácii s cieľom riešiť problémy? Aké problémy?*
- *Vyskytli sa už telesné príznaky (chvenie, nepokoj, poruchy spánku, strach)?*

Už sa vyskytli problémy na pracovisku z dôvodu konzumácie omamných látok	Áno / nie
Už sa vyskytli problémy v iných sociálnych oblastiach z dôvodu konzumácie o.l.	Áno / nie
Podозrenie na telesnú závislosť	Áno / nie
Ak áno: prejavuje klient ochotu vysporiadať sa s problémom závislosti	Áno / nie
Existuje súvis s konzumáciou omamných látok a spáchaním trestného činu	Áno / nie

- **Konzumácia omamných látok je vo vzťahu k riziku recidívy**

Rizikovým faktorom

Irelevantné

Protektívnym faktorom

Pozn.: Ako rizikový faktor je možné daný problém vnímať, keď aktuálny trestný čin súvisí s konzumáciou omamných látok. Samotná existencia problému s omamnými látkami ešte nestačí pre rizikovú prognózu. Konzumácia omamných látok musí byť vo vzťahu k riziku recidívy odôvodnená.

3. Psychické poruchy

Psychické poruchy môžu, ale nemusia mať súvis so spáchaným trestným činom. Je prijateľné domnievať sa, že medzi trestným činom a psychickou poruchou existuje súvis alebo že psychická porucha prispieva k spáchaniu trestného činu (napr. alkoholický žiarlivostný blud). Potom psychická porucha môže podmieňovať spáchanie ďalšieho trestného činu.

Otázka týkajúca sa doterajšieho liečenia je dôležitá pre zachytenie eventuálneho súvisu. V tomto prípade má byť vyžiadané zrušenie lekárskeho tajomstva, aby mohli byť od ošetrojúceho lekára získané informácie.

- *Je klient teraz alebo bol v minulosti v liečbe z dôvodu psychickej poruchy, ťažkostí v škole alebo na pracovisku?*
- *Ak áno: o aký problém sa jednalo?*
- *Ako sa k pristupovalo k jeho riešeniu?*

Je klient teraz alebo bol v minulosti v lekárskej starostlivosti z dôvodu psychickej poruchy?
Áno / nie

Vykazuje nejaké prejavy psychickej poruchy počas rozhovoru
Áno / nie

- **Psychické poruchy sú vo vzťahu k riziku recidívy**

Rizikovým faktorom

Irelevantné

Protektívnym faktorom

Pozn.: Samotná existencia psychickej poruchy ešte na zodpovedanie tejto otázky nestačí. Porucha musí mať so spáchaným trestným činom konkrétny súvis, aby ju bolo možné vyhodnotiť ako rizikový faktor.

2.3.2 Inštrukcie pre vzor posudku pre zhrňujúce posúdenie intervenčnej potreby (formou učebného programu)

Vhodnosť pre intervenciu učebného programu

Teraz ide o posúdenie či je klient na základe svojich predpokladov vhodný pre učebný program alebo pre inú intervenciu.

Klient musí splniť rôzne predpoklady, aby bolo možné jasne stanoviť, že môže z tejto intervencie profitovať a nebude vyrušovať iných participantov. Dôležité sú kognitívne schopnosti, psychická zaťažiteľnosť, jazykové znalosti a absencia vonkajších blokujúcich faktorov.

1. Predpoklady participanta

1.1. kognitívne a jazykové schopnosti

Tieto otázky môžu byť zodpovedané na základe všeobecného rozhovoru. Posúdené majú byť nasledované záležitosti:

- *Bude klient schopný dodržiavať rámcové podmienky (žiadne omamné látky, pravidelná a dochvil'na dochádzka)?*
- *Bude klient na základe svojich jazykových znalostí, schopnosti koncentrácie a intelektuálnych schopností schopný pochopiť obsah učebného programu?*

1.2 jazykové znalosti

dostatočné ovládanie slovenského alebo českého jazyka pre participáciu na učebnom programe (rozumieť a vedieť sa vyjadrovať v uvedenom jazyku, čítať, písať, minimálne ukončené základné vzdelanie / stredné vzdelanie) Áno / nie

Rozumie švajčiarskej nemčine, vie sa vyjadrovať po nemecky Áno / nie
Má dostatočné intelektuálne schopnosti a dostatočnú schopnosť koncentrácie, aby mohol porozumieť konverzácii Áno / nie
Je schopný dodržiavať rámcové podmienky učebného programu Áno / nie

- **Kognitívne schopnosti sú pre participáciu na učebnom programe postačujúce** Áno / nie

1.2. psychický stav

Otázky môžu byť zodpovedané na základe všeobecného rozhovoru.

- *Je klient vhodný pre prácu v skupine? Fóbia zo skupiny by bola napr. blokujúcim faktorom.*
- *Je klient v zásade znesiteľný? Ohrozujúce správanie by bolo napr. blokujúcim faktorom.*

Klient je vhodný pre skupinové sedenie Áno / nie
Klient je pre druhých participantov znesiteľný Áno / nie

- **Psychický stav je pre participáciu na učebnom programe postačujúci** Áno / nie

1.3. vonkajšie faktory

Otázky môžu byť zodpovedané na základe všeobecného rozhovoru. Cieľom je stanoviť či navzdory intervenčnej potrebe a vhodnosti participácia na učebnom programe nepredstavuje zbytočnú prekážku.

Môže sa napr. jednať o prípad, keď by bol z dôvodu participácie na učebnom programe ohrozený dôležitý vzdelávací proces alebo keby bola intervencia z dôvodu príliš veľkej vzdialenosti od miesta konania učebného programu neprimeraná.

- Participácia na učebnom programe je vzhľadom na vonkajšie faktory prijateľná. Áno / nie

1.3. motivácia

To, že sa potenciálny participant UP zúčastní len vtedy, keď musí, nie je blokujúci faktor. Nutné avšak je, aby bol participant pripravený participáciu záväzne akceptovať. Pokiaľ klient participáciu na UP plne odmieta, potom nemôže byť do UP prijatý.

- Klient je pripravený záväzne akceptovať participáciu na UP Áno / nie

2. Výber vhodnej intervencie

2.1. Základná vhodnosť pre učebný program

Dole uvedený zoznam predstavuje typické charakteristiky učebných programov. UP je vhodnou intervenciou vtedy, keď je možné očakávať, že jedna alebo viaceré dole uvedené metódy budú užitočné pre zníženie stanovených rizík recidívy.

Dá sa očakávať, že v prípade daného klienta dôjde k priaznivému ovplyvňovaniu miery rizika recidívy prostredníctvom minimálne jedného z nasledujúcich faktorov?

Áno / nie

Vysporiadanie sa s trestným činom:

(porozumieť prečo bol daný trestný čin spáchaný; prevziať zodpovednosť za daný trestný čin; akceptovať perspektívu obete; zvážiť pre a proti svojho jednania)

Áno / nie

Spoznať rizikové faktory pre spáchanie ďalšieho trestného činu:

(spoznať vnútorné a vonkajšie spúšťajúce činitele daného trestného činu; vedieť posúdiť mieru svojho rizika recidívy; včas rozpoznať vznik rizikovej situácie)

Áno / nie

Rozvíjať schopnosti

(kognitívne a/alebo sociálne schopnosti a schopnosti týkajúce sa sebakontroly)

Áno / nie

Učebný program je vhodná intervencia Áno / nie

 Ak áno, aký druh intervencie, vhodného učebného programu:

individuálna práca (činnosť)

výchovný program

sociálny výcvik

podrobiť sa liečeniu na návykové látky

psychologické poradenstvo / psychoterapia

2.3 Dodatočné / alternatívne ponuky:

Sú potrebné aj iné ponuky pre zníženie rizika recidívy?

Áno / nie

Komentár:

Intervenčný návrh

Číslo spisovej značky Pr:

Meno a priezvisko:

Dátum narodenia:

K sp. zn. trestného spisu:

Na základe nášho posudku o vhodnosti navrhujeme nasledovnú intervenciu:

participácia na učebnom programe orientovanom na trestný čin

individuálna činnosť

výchovný program

sociálny výcvik

podrobiť sa liečeniu na návykové látky

psychologické poradenstvo / psychoterapia

iná intervencia

zvýšená frekvencia probačného dohľadu

žiadna intervencia

Poznámky k intervenčnému návrhu:

V Žiline, dňa:

Podpis: PaMú

2.3.3 Inštrukcie pre vzor posudku pre zhrňujúce posúdenie vhodnosti foriem intervencie

Zhrnutie náleзов z posudku o vhodnosti

1. Intervenčná potreba

Cieľom je uplatniť intervenciu, keď pre probanda existuje nebezpečenstvo páchať ďalšie trestné činy (riziko recidívy).

V danom prípade sú pre riziko recidívy dôležité nasledovné faktory:

- Plánovanie a realizácia aktuálneho trestného činu
- Postoj k spáchanému trestnému činu
- Trestná anamnéza (druh a počet predošlých spáchaných trestných činov)
- Sociálna situácia (práca, vzťahy, finančná situácia, voľný čas)
- Skúsenosť s omamnými látkami
- Psychické poruchy
- Kognitívne deficity (napr. riešenie problémov, kontrolovanie impulzov, prekonávanie konfliktov)

Existuje intervenčná potreba na základe rizík recidívy

Áno / nie

2. Vhodnosť pre učebný program

(vyplniť len v prípade stanovenia intervenčnej potreby)

V prípade stanovenia intervenčnej potreby bude posúdené či klient na základe svojich osobných predpokladov môže z UP profitovať. Nevyhnutné pre prácu v skupine sú napr. intelektuálne schopnosti, psychická zaťažiteľnosť a znalosti nemeckého jazyka.

Okrem toho musí byť UP vhodný pre priaznivé ovplyvnenie rizikových faktorov recidívy. Ak nie, potom je nutné zvážiť inú intervenciu.

Osobné predpoklady pre participáciu klienta:

kognitívne schopnosti (intelektuálne schopnosti)

vyhovujúce / nevyhovujúce

psychický stav (môže pracovať v skupine)

vyhovujúce / nevyhovujúce

znalosti nemeckého jazyka (rozumie švajčiarskej nemčine)

vyhovujúce / nevyhovujúce

Vhodnosť pre intervenčnú formu učebného programu :

Učebný program sa javí ako vhodný pre zníženie rizika recidívy

Áno / nie

Prijatie do učebného programu

(Predpoklady pre participáciu a vhodnosť splnené)

Áno / nie

3 VZORY SPRÁV O REALIZÁCIÍ PROBAČNÉHO PROGRAMU

V poslednej časti publikácie sú uvedené návrhy možných priebežných a záverečných správ vyhodnotenia procesu probačného programu. Tieto sú dôležitými dokumentami, zabezpečujúcimi zabezpečenie minimálnych štandardov kvality realizovaných probačných programov. Môžu sa stať neoceniteľnou pomôckou nielen pre probačného a mediačného úradníka, ale aj pre ďalšie v tomto procese zainteresované osoby – probanda, prokurátora či sudcu.

3.1 Priebežná správa z probačného programu

Priebežná správa je určená pre všetky probačné programy, kde PaMú bol požiadaný príslušným OČTK, aby predložil správu, resp. na základe podnetu PaMú, ak obv./ods. dlhodobo neplní probačný program. Predmetnú správu je potrebné považovať za priebežnú z pohľadu jej spracovania.

Sp. zn.: Pr/ /2014 - OS

Priebežná správa z probačného programu

Meno a priezvisko :

Dátum narodenia :

Obdobie realizácie probačného programu :

Po ukončení probačného programu(d'alej len PP) sme dospeli k nasledujúcim záverom²:

Motivácia účastníka	súhlasí	v podstate súhlasí	súhlasí iba čiastočne	Nesúhlasí
obv./ods. sa na PP zúčastňoval dochvil'ne, podľa určenia	X			
obv./ods. zadané úlohy dostatočne a uspokojivo plni (formou domácich úloh, resp. precvičoval a pod.)		X		
obv./ods. na seba upútava pozornosť a znižuje efektívnosť programu bagatelizáciou a neutralizáciou spáchaného trestného činu			X	
obv./ods. pristupuje k témam v probačnom programe seriózne, je aktívny			X	
Poznámky:				

Prekonávanie rizikových situácií	súhlasí	v podstate súhlasí	súhlasí iba čiastočne	Nesúhlasí
----------------------------------	---------	--------------------	-----------------------	-----------

² / napr. najviac vystihujúce stanovisko vyznačte písmenom „X“

obv./ods. pozná svoje rizikové situácie, vie ich identifikovať včas		X		
obv./ods. má stratégie/nástroje na predchádzanie a prekonávanie rizikových situácií		X		
Poznámky:				

Prenos do každodenného života:	súhlasí	v podstate súhlasí	súhlasí iba čiastočne	nesúhlasí	nemohol/nemohla precvičovať
obv./ods. si osvojené stratégie a postoje v každodennom živote precvičuje a je schopný dosiahnuť prvé ciele			X		
Poznámky:					

Priebežná prognóza rizika recidívy u obv./ods.	oveľa menšie	menšie	rovnaké	vyššie	oveľa vyššie	nie je možné posúdiť
Priebežný posudok z probačného alebo výchovného programu			X			

Túto prognózu³ pre riziko recidívy posudzujeme ako.(dopísať získané poznatky)

Obv./ods. bol s obsahom záverečnej správy oboznámený dňa. a s jej obsahom **súhlasí – nesúhlasí**⁴.

Pripomienky obv./ods. k záverečnej správe :

.....

podpis obv./ods.:

Predmetnú správu je potrebné považovať za priebežnú z pohľadu jej spracovania.

V dňa: probačný a mediačný úradník

³ Táto prognóza recidívy je spracovaná na základe spolupráce s obvineným alebo odsúdeným, ako aj na základe štatistických odhadov o miere rizika recidívy u cieľovej podskupiny s danou charakteristikou. Posudok má priebežný charakter a má byť aktualizovaný, najmä v prípade, ak sa s klientom bude opätovne pracovať resp. doplnia sa základné poznatky pre vypracovanie posudku, napríklad pri predložení nových či upresňujúcich poznatkov.

⁴ Nehodiace sa prečiarknite

3.2 Závěrečná správa po ukončení probačného programu

Táto záverečná správa je určená pre všetky probačné programy, kde boli splnené zákonné podmienky pre ukončenie probácie, resp. probačného programu. Probačný a mediačný úradník ju vyplňa vtedy, ak považuje probáciu a probačný program za riadne splnený. Predmetnú správu je potrebné považovať za relatívne konečnú z pohľadu jej spracovania. Je spracovaná na základe niekoľko mesačnej spolupráce s danou osobou, ako aj na základe štatistických odhadov o miere rizika recidívy u cieľovej podskupiny s danou charakteristikou. Posudok môže byť aktualizovaný najmä v prípade, ak sa s klientom bude opätovne pracovať resp. doplnia sa základné poznatky pre vypracovanie posudku, napríklad pri predložení nových či upresňujúcich poznatkov.

Sp. zn.: Pr/ /2014 - OS

Závěrečná správa po ukončení probačného programu

Meno a priezvisko :

Dátum narodenia :

Obdobie realizácie probačného programu :

Po ukončení probačného programu (ďalej len PP) sme dospeli k nasledujúcim záverom⁶:

Motivácia účastníka	súhlasí	v podstate súhlasí	súhlasí iba čiastočne	nesúhlasí
obv./ods. sa na PP zúčastňoval dohodlivo, podľa určenia	X			
obv./ods. zadané úlohy dostatočne a uspokojivo plnil (formou domácich úloh, resp. precvičoval a pod.)		X		
obv./ods. na seba upútal pozornosť a znižoval efektívnosť programu bagatelizáciou a neutralizáciou spáchaného trestného činu			X	
obv./ods. pristupoval k témam v probačnom programe seriózne, bol aktívny			X	
Poznámky:				

Prekonávanie rizikových situácií	súhlasí	v podstate súhlasí	súhlasí iba čiastočne	nesúhlasí
obv./ods. pozná svoje rizikové situácie, vie ich identifikovať včas		X		
obv./ods. má stratégie/nástroje na predchádzanie a prekonávanie rizikových situácií		X		
Poznámky:				

⁶ napr. najviac vystihujúce stanovisko vyznačte písmenom „X“

Prenos do každodenného života:	súhlasí	v podstate súhlasí	súhlasí iba čiastočne	nesúhlasí	nemohol/nemohla precvičovať
obv./ods. si osvojené stratégie a postoje v každodennom živote precvičil a bol schopný dosiahnuť prvé ciele			X		
Poznámky:					

Prognóza rizika recidívy u obv./ods.	oveľa menšie	menšie	rovnaké	vyššie	oveľa vyššie	nie je možné posúdiť
Posudok pri ukončení probačného alebo výchovného programu						

Túto prognózu⁷ pre riziko recidívy posudzujeme ako.(dopísať získané poznatky)

Obv./ods. bol s obsahom záverečnej správy oboznámený dňa. a s jej obsahom **súhlasí – nesúhlasí⁸**.

Pripomienky obv./ods. k záverečnej správe :

.....

podpis obv./ods.:

Týmto považujeme probáciu a probačný program zo strany probačného a mediačného úradníka za riadne splnenú.

V dňa: probačný a mediačný úradník

⁷ Táto prognóza recidívy je spracovaná na základe niekoľko mesačnej spolupráce s danou osobou, ako aj na základe štatistických odhadov o miere rizika recidívy u cieľovej podskupiny s danou charakteristikou. Posudok má priebežný charakter a má byť aktualizovaný, najmä v prípade, ak sa s klientom bude opätovne pracovať resp. doplnia sa základné poznatky pre vypracovanie posudku, napríklad pri predložení nových či upresňujúcich poznatkov.

⁸ Nehodiace sa prečiarknite.

